Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MELCHIORJA WATHELETA,
predstavljeni 9. junija 2016[1]

**Združene zadeve od C-401/15 do C-403/15**

**Noémie Depesme (C-401/15),**
**Saïd Kerrou (C-401/15),**
**Adrien Kauffmann (C-402/15),**
**Maxime Lefort (C-403/15)**
**proti**
**Ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche**

(Predlogi za sprejetje predhodne odločbe, ki jih je vložilo Cour administrative (Luksemburg))

„Predhodno odločanje — Prosto gibanje oseb — Enako obravnavanje — Socialne ugodnosti — Uredba (EU) št. 492/2011 — Člen 7(2) — Finančna pomoč za visokošolski študij — Pogoj — Diskriminacija — Sorodstvena vez — Pojem ‚otrok' — Mačeha ali očim"

## I – **Uvod**

1. Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago člena 45 PDEU in člena 7(2) Uredbe (EU) št. 492/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2011 o prostem gibanju delavcev v Uniji[2].

2. Ti predlogi so bili vloženi v okviru treh sporov med Noémie Depesme in Saïdom Kerroujem, Adrienom Kauffmannom in Maximom Lefortom ter ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche (minister za visoko šolstvo in znanost, v nadaljevanju: minister) v zvezi z zavrnitvijo dodelitve državnih finančnih pomoči za visokošolski študij za študijsko leto 2013/2014.

3. V ozadju teh predlogov so spremembe luksemburške zakonodaje po sodbi z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411).

4. S postavljenim vprašanjem je Sodišče pozvano, naj opredeli, ali pojem „otrok" delavca migranta, ki je v novem členu 2a zakona z dne 22. junija 2000 o državni finančni pomoči za visokošolski študij, kakor je bil spremenjen z zakonom z dne 19. julija 2013 (*Mémorial* A 2013, str. 3214), sprejetega po sodbi z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411), zajema tudi pastorke tega delavca.[3]

1 — Jezik izvirnika: francoščina.

2 — UL 2011, L 141, str. 1.

3 — Naj opozorim, da je ta zakonodaja predmet drugega predloga za sprejetje prehodne odločbe v zadevi Bragança Linares Verruga, ki še poteka pred Sodiščem in v okviru katerega sem sklepne predloge predstavil 2. junija 2016 (C-238/15, ECLI:EU:C:2016:389). Ta druga zadeva bolj temeljito in neposredno obravnava vprašanje, ali je pogoj, ki ga je izbral luksemburški zakonodajalec, da je dodelitev državne finančne pomoči za visokošolski študij odvisna od minimalne delovne dobe v Luksemburgu, skladen s pravom Unije. Sodišču sem po analizi predlagal, naj odloči, da člen 7(2) Uredbe št. 492/2011 nasprotuje taki zakonodaji države članice, kot je luksemburški zakon.

5. V teh sklepnih predlogih je treba izraze „pastorek“, „pastorka“ ali „pastorki“ razumeti tako, da zadevajo razmerje med otrokom in osebo, s katero je oče ali mati tega otroka poročen(-a) ali s katero je sklenil(-a) registrirano partnerstvo, ki je enakovredno zakonski zvezi.

## II – **Pravni okvir**

### A – *Pravo Unije*

#### 1. Uredba št. 492/2011

6. Člen 7 te uredbe določa:

„1. Delavec, ki je državljan države članice, na ozemlju drugih držav članic zaradi njegovega državljanstva ne sme biti obravnavan drugače kot domači delavci v zvezi z zaposlitvenimi in delovnimi pogoji, predvsem glede plačila, odpustitve in, če postane brezposeln, glede vrnitve na delovno mesto ali ponovne zaposlitve.

2. Delavec uživa enake socialne in davčne ugodnosti kot domači delavci.

[…]“

#### 2. Direktiva 2004/38/ES

7. Pojem „družinski član“ državljana Unije je opredeljen v členu 2, točka 2, Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004 o pravici državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, ki spreminja Uredbo (EGS) št. 1612/68 in razveljavlja Direktive 64/221/EGS, 68/360/EGS, 72/194/EGS, 73/148/EGS, 75/34/EGS, 75/35/EGS, 90/364/EGS, 90/365/EGS in 93/96/EGS[4]. V skladu s tem členom „družinski član“ pomeni:

„(a) zakonca;

(b) partnerja, s katerim je državljan Unije sklenil registrirano partnerstvo na podlagi zakonodaje države članice, če zakonodaja države članice gostiteljice obravnava registrirana partnerstva kot enakovredna zakonski zvezi in v skladu s pogoji, določenimi v ustrezni zakonodaji države članice gostiteljice;

(c) potomce v ravni črti, ki so mlajši od 21 let ali so vzdrževane osebe, in tistega zakonca ali partnerja, opredeljenega v točki (b);

(d) vzdrževane prednike v ravni črti in vzdrževane prednike v ravni črti zakonca ali partnerja, opredeljenega v točki (b)“.

4 — UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 46.

B – *Luksemburško pravo*

8. Člen 2 loi du 22 juin 2000 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures (zakon z dne 22. junija 2000 o državni finančni pomoči za visokošolski študij), kakor je bil spremenjen z zakonom z dne 26. julija 2010 (*Mémorial* A 2010, str. 2040) (v nadaljevanju: zakon z dne 22. junija 2000), je določal:

„Upravičenci do finančne pomoči Do državne finančne pomoči za visokošolski študij so upravičeni študentje, ki so sprejeti na visokošolski študij in ki izpolnjujejo enega od teh pogojev:

(a) so luksemburški državljani ali družinski člani luksemburškega državljana in imajo stalno prebivališče v Velikem vojvodstvu Luksemburg ali

(b) so državljani druge države članice Evropske unije ali druge države članice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru [z dne 2. maja 1992 (UL 1994, L 1, str. 3)] ali Švicarske konfederacije in prebivajo v Velikem vojvodstvu Luksemburg v skladu s poglavjem 2 spremenjenega zakona z dne 29. avgusta 2008 o prostem gibanju oseb in priseljevanju kot zaposleni delavci, samozaposlene osebe, kot osebe, ki so ohranile ta status, kot družinski člani osebe, ki spada v eno od navedenih kategorij, ali kot osebe, ki so pridobile pravico do stalnega prebivanja […] […]“

9. Po izreku sodbe z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411), je bil s členom 1(1) zakona z dne 19. julija 2013 (*Mémorial* A 2013, str. 3214) v zakon z dne 22. junija 2000 vstavljen člen 2a, ki določa:

„Študent, ki ne prebiva v Velikem vojvodstvu Luksemburg, lahko prav tako prejema finančno pomoč za visokošolski študij, če je otrok delavca ali samozaposlene osebe, ki je luksemburški državljan ali državljan Evropske unije ali druge države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru ali Švicarske konfederacije in je v Luksemburgu zaposlena ali pa tam opravlja svojo dejavnost, ter če je bil ta delavec, ko je študent vložil prošnjo za finančno pomoč za visokošolski študij, v Luksemburgu zaposlen ali pa je tam opravljal svojo dejavnost nepretrgano vsaj pet let. Zaposlitev v Luksemburgu mora biti enakovredna vsaj polovici običajnega obsega dela, kot je določen v podjetju na podlagi zakona ali, če je to primerno, veljavne kolektivne pogodbe. Samozaposlena oseba mora biti na podlagi člena 1(4) Code de la sécurité sociale [(zakonik o socialni varnosti)] pet let pred vložitvijo prošnje za finančno pomoč za visokošolski študij neprekinjeno obvezno zavarovana v Velikem vojvodstvu Luksemburg.“

10. Vendar je bil zakon z dne 22. junija 2000, kakor je bil spremenjen z zakonom z dne 19. junija 2013 (v nadaljevanju: spremenjeni zakon z dne 22. junija), kmalu razveljavljen z loi du 24 juillet 2014 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures (zakon z dne 24. julija 2014 o državni finančni pomoči za visokošolski študij) (*Mémorial* A 2014, str. 2188).

11. Odtlej člen 3 zadnjenavedenega zakona določa:

„Do državne finančne pomoči za visokošolski študij so upravičeni študentje in učenci, opredeljeni v členu 2, v nadaljevanju imenovani ‚študent', ki izpolnjujejo enega od teh pogojev:

[…]

(5) za študente, ki ne prebivajo v Velikem vojvodstvu Luksemburg:

(a) so delavci, ki so luksemburški državljani ali državljani Evropske unije ali druge države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru ali Švicarske konfederacije in so v času vložitve prošnje za finančno pomoč za visokošolski študij v Velikem vojvodstvu Luksemburg zaposleni ali pa tam opravljajo svojo dejavnost, ali

(b) so otroci delavca, ki je luksemburški državljan ali državljan Evropske unije ali druge države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru ali Švicarske konfederacije in ki je v času, ko študent vloži prošnjo za finančno pomoč za visokošolski študij, v Velikem vojvodstvu Luksemburg zaposlen ali pa tam opravlja svojo dejavnost, če ta delavec še naprej prispeva k preživljanju študenta ter je bil v času, ko je študent vložil prošnjo za finančno pomoč za visokošolski študij, v Velikem vojvodstvu Luksemburg zaposlen ali pa je tam opravljal svojo dejavnost vsaj pet let v sedemletnem referenčnem obdobju, ki se izračuna retroaktivno od datuma vložitve prošnje za pridobitev finančne pomoči za visokošolski študij, ali – z odstopanjem – če je oseba, ki ima še naprej status delavca, v času prenehanja svoje dejavnosti izpolnila zgoraj določeno merilo petih let od sedmih.“

## III – **Dejansko stanje iz sporov o glavni stvari**

12. N. Depesme je pastorka S. Kerrouja, ki je obmejni delavec v Velikem vojvodstvu Luksemburg. Živita v kraju Mont-Saint-Martin v Loreni (Francija), ki je blizu meje z Velikim vojvodstvom. N. Depesme je zaprosila za finančno pomoč države Luksemburg za visokošolski študij, da bi se vpisala v prvi letnik medicine na univerzi v Loreni v Nancyju (Francija).

13. A. Kauffmann je pastorek Patricka Kieferja, ki je prav tako obmejni delavec v Velikem vojvodstvu Luksemburg. Prebivata v kraju Marly Freskaty (Francija) v obmejni regiji Lorena. A. Kauffmann je za študij prava in ekonomije na univerzi v Loreni v Nancyju (Francija) zaprosil za finančno pomoč države Luksemburg za visokošolski študij.

14. M. Lefort je pastorek g. Terwoigna, ki je tudi obmejni delavec v Velikem vojvodstvu Luksemburg. G. Terwoigne se je z materjo M. Leforta poročil po smrti njenega moža. Prebivajo v kraju Vance (Belgija) v delu pokrajine Luxembourg, ki meji na Veliko vojvodstvo Luksemburg. M. Lefort je za študij sociologije in antropologije na katoliški univerzi v Leuvnu v Louvain-la-Neuve (Belgija) zaprosil za finančno pomoč države Luksemburg za visokošolski študij.

15. V različici spremenjenega zakona z dne 22. junija 2000, ki se uporablja za dejansko stanje postopkov v glavni stvari, se zahtevane finančne pomoči dodelijo študentom, ki ne prebivajo na luksemburškem ozemlju, če je, prvič, prejemnik teh pomoči otrok delavca ali samozaposlene osebe, ki je luksemburški državljan ali državljan Unije, in če, drugič, v času, ko študent vloži prošnjo, ta delavec dela ali opravlja svojo dejavnost v Luksemburgu neprekinjeno vsaj pet let.

16. Minister je z dopisi z dne 26. septembra, 17. oktobra in 12. novembra 2013 zavrnil prošnje N. Depesme, A. Kauffmanna in M. Leforta, ker niso izpolnjevali pogojev iz spremenjenega zakona z dne 22. junija 2000. Iz predložitvenih odločb izhaja, da je minister menil, da N. Depesme, A. Kauffmanna in M. Leforta ni mogoče šteti za „otroke“ obmejnega delavca, saj v Luksemburgu delajo le njihovi očimi.

17. N. Depesme je 20. decembra 2013 pri Tribunal administratif de Luxembourg (upravno sodišče v Luxembourgu) vložila tožbo, katere namen je razglasitev ničnosti odločbe o zavrnitvi, ki jo zadeva. Njen očim, S. Kerrou, je izjavil, da bo v tem postopku prostovoljno udeležen kot intervenient. M. Lefort in A. Kauffmann sta 20. januarja in 25. aprila 2014 vložila podobni tožbi zoper odločbi o zavrnitvi, ki ju zadevata.

18. Upravno sodišče v Luxembourgu je s sodbami z dne 15. januarja 2015 ugotovilo, da so tožbe N. Depesme, A. Kauffmanna in M. Leforta dopustne, vendar neutemeljene. N. Depesme, S. Kerrou, A. Kauffmann in M. Lefort so te sodbe izpodbijali pred predložitvenim sodiščem.

19. N. Depesme in S. Kerrou sta pred tem sodiščem trdila predvsem, da se je zadnjenavedeni, ki je obmejni delavec v Luksemburgu že 14 let, 24. maja 2006 poročil z materjo N. Depesme. Od takrat naj bi vsi trije živeli v istem bivališču, S. Kerrou pa naj bi prispeval k preživljanju ženinega otroka, vključno kar zadeva visokošolski študij. Poleg tega naj bi za tega otroka pred začetkom njegovega visokošolskega študija prejemal luksemburški družinski dodatek.

20. A. Kauffmann trdi, da so se njegovi starši ločili leta 2003 in da so razvezani od 20. junija 2005. Izključna pravica do varstva in vzgoje otrok naj bi bila dodeljena njegovi materi. Ta naj bi se 10. marca 2007 poročila s P. Kieferjem, od takrat pa naj bi vsi trije živeli pod isto streho. P. Kiefer naj bi A. Kauffmannu pomagal pri njegovem preživljanju in šolanju. Zanj naj bi prejemal tudi luksemburški družinski dodatek.

21. Nazadnje, M. Lefort trdi, da je njegov oče umrl. Njegova mati naj bi se poročila z g. Terwoignem, ki je že več kot pet let obmejni delavec v Luksemburgu. Od takrat naj bi živel z materjo in očimom, g. Terwoignem, ki naj bi v celoti prispeval k pokrivanju finančnega bremena gospodinjstva. Prav tako naj bi kril tudi stroške visokošolskega študija M. Leforta.

22. Država Luksemburg v odgovor na te dejanske trditve navaja, da N. Depesme, A. Kauffmann in M. Lefort „s pravnega vidika“ niso otroci svojih očimov.

23. Cour administrative (Luxembourg) (upravno sodišče v Luxembourgu) v predložitvenih odločbah poudarja, da je člen 2a spremenjenega zakona z dne 22. junija 2000 posledica sodbe z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411). Predložitveno sodišče meni, da v sporih, ki so mu predloženi, niso sporni pogoji za dodelitev, ki jih določa novi zakon, temveč sam pojem „otrok“, ki se uporablja v zakonu in na katerega se nanaša zgoraj navedena sodba Sodišča. Sorodstveno vez pa bi bilo mogoče preučiti s pravnega in ekonomskega vidika.

24. V teh okoliščinah je Cour administrative prekinilo odločanje in Sodišču predložilo vprašanje za predhodno odločanje.

## IV – **Predlogi za sprejetje predhodne odločbe in postopek pred Sodiščem**

25. Cour administrative je Sodišču s tremi odločbami z dne 22. julija 2015, ki so na Sodišče prispele 24. julija 2015, v skladu s členom 267 PDEU postavilo tri vprašanja za predhodno odločanje, ki imajo razen ene razlike enako vsebino.

26. V zadevi C-403/15 predložitveno sodišče določbam prava Unije, navedenim v drugih dveh zadevah, namreč dodaja člen 33(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), po potrebi v povezavi s členom 7 te listine.

27. Najcelovitejša oblika postavljenega vprašanja je torej ta:

„Ali je za učinkovito izpolnitev zahtev prepovedi diskriminacije v skladu z določbami člena 7(2) Uredbe [št. 492/2011] v povezavi s členom 45(2) PDEU na podlagi člena 33(1) Listine, po potrebi v povezavi z njenim členom 7, ob upoštevanju dejanske stopnje povezanosti med študentom nerezidentom, tj. prosilcem za finančno pomoč za visokošolski študij, ter družbo in trgom dela Luksemburga, tj. države članice, v kateri je obmejni delavec zaposlen ali opravlja svojo dejavnost pod pogoji iz člena 2a [spremenjenega zakona z dne 22. junija 2000], ki je bil sprejet zaradi sodbe Sodišča Evropske unije z dne 20. junija 2013 [, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411)],

— treba šteti, da pogoj, da je zadevni študent ‚otrok' zadevnega obmejnega delavca, pomeni, da je študent njegov ‚potomec v ravni črti ali otrok, katerega sorodstvena vez je pravno priznana', pri čemer je poudarek na sorodstveni vezi med študentom in obmejnim delavcem, ki naj bi bila podlaga za predvideno povezanost, oziroma

— ali je treba poudariti dejstvo, da obmejni delavec ‚še naprej preživlja študenta', čeprav ga s študentom ne povezuje nujno pravno priznana sorodstvena vez, in sicer predvsem na podlagi vezi, ki izhaja iz življenjske skupnosti zaradi poroke z enim od staršev, ki ima pravno priznano sorodstveno vez s študentom?

Kar zadeva zgoraj navedeno drugo možnost, ali mora prispevek obmejnega delavca, ki je hipotetično neobvezen (v primeru, da ni izključen), vendar je podoben prispevku enega ali obeh od staršev, ki so s študentom povezani s pravno priznano sorodstveno vezjo in imajo zato pravno obveznost, da ga preživljajo, izpolnjevati določena vsebinska merila?"

28. Pisna stališča so predložili N. Depesme, S. Kerrou, A. Kauffmann in M. Lefort, luksemburška vlada ter Evropska komisija. Sodišče je ob koncu pisne faze postopka menilo, da ima na voljo dovolj informacij, da lahko o zadevi odloči brez obravnave, v skladu s členom 76(2) Poslovnika Sodišča.

## V – **Analiza**

### A – *Uvodne pripombe o sodbi Giersch in drugi ter uredbi, ki se uporablja*

#### 1. Sodba Giersch in drugi

29. Predložitveno sodišče večkrat poudari povezavo med sodbo z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411), in spremembo zakona o državni finančni pomoči za visokošolski študij. Ta povezava je izrecno potrjena v obrazložitvenem memorandumu k osnutku zakona št. 6585, ki je podlaga za sprejetje zakona z dne 19. julija 2013.[5]

30. Kar zadeva osrednji problem iz postopkov v glavni stvari, je res, da je Sodišče v točki 39 sodbe z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411), opozorilo na ustaljeno sodno prakso, v skladu s katero „financiranje študija, ki ga *otrokom* delavcev plačuje država članica, za delavca migranta pomeni socialno ugodnost v smislu […] člena 7(2) [Uredbe Sveta št. 1612/68 (EGS) z dne 15. oktobra 1968 o prostem gibanju delavcev v Skupnosti[6], kakor je bila spremenjena z Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2004/38/ES z dne 29. aprila 2004[7]]".[8]

31. Prav tako je potrdilo, da so družinski člani delavca migranta posredno upravičeni do enakega obravnavanja, ki je priznano temu delavcu s členom 7(2), in da „[k]er dodelitev financiranja študija otroku delavca migranta za delavca migranta pomeni socialno ugodnost, se lahko otrok sam sklicuje na to določbo za pridobitev tega financiranja, če je v skladu z nacionalnim pravom to dodeljeno neposredno študentu".[9]

5 — V skladu z besedilom obrazložitvenega memoranduma je bil namen spremembe ureditve v zvezi s finančnimi pomočmi države Luksemburg za visokošolski študij „upoštevati posledice" sodbe z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411). Glej osnutek zakona št. 6585 o spremembi zakona z dne 22. junija 2000 o državni finančni pomoči za visokošolski študij (dokument 6585 z dne 5. julija 2013, str. 2, ki je na voljo na spletnem mestu poslanske zbornice Velikega vojvodstva Luksemburg na tej povezavi: http://www.chd.lu/wps/portal/public/RoleEtendu?action=doDocpaDetails&id=6585#).

6 — UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 1, str. 15.

7 — UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 5, str. 46.

8 — Moj poudarek.

9 — Sodba z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411, točka 40). Moj poudarek.

2. Uredba, ki se uporablja

32. Predložitveno sodišče v predlogu za sprejetje predhodne odločbe navaja razlago člena 7(2) Uredbe št. 492/2011. V sodbi z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411), pa se Sodišče sklicuje na Uredbo št. 1612/68.

33. Vendar ta razlika nikakor ne vpliva na upoštevnost sodbe v postopkih v glavni stvari. Čeprav je bila Uredba št. 1612/68 z učinkom od 15. junija 2011 razveljavljena in nadomeščena z Uredbo št. 492/2011, je člen 7 namreč povsem enak v obeh uredbah. [10]

B – *Vprašanje za predhodno odločanje*

34. Za koristen odgovor predložitvenemu sodišču bo najprej treba razložiti pojem „otrok“ delavca migranta.

35. Ali ta pojem, kot ga vsebuje sodna praksa Sodišča v zvezi s členom 7(2) Uredbe št. 1612/68 (postal člen 7(2) Uredbe št. 492/2011), zadeva izključno pravno priznano sorodstveno vez ali zajema tudi „pastorke“ delavca, torej otroke njegovega zakonca, ne da bi morala biti med njima pravno priznana vez?

36. Le če se bo upoštevala druga razlaga – kar menim, da se bo – se bo nato treba vprašati o morebitni zahtevi v zvezi z določenim prispevkom obmejnega delavca k preživljanju otroka.

1. Pojem „otrok“ delavca migranta

37. Razlaga Sodišča lahko temelji na dveh ugotovitvah.

38. Prvič, v skladu z ustaljeno sodno prakso financiranje študija, ki ga država članica dodeli otrokom delavcev, za delavca migranta pomeni socialno ugodnost v smislu člena 7(2) Uredbe št. 1612/68, če ta otroka še naprej preživlja. [11] Poleg tega je bilo njegovim družinskim članom priznano, da so posredno upravičeni do enakega obravnavanja iz tega člena. [12]

39. Drugič, v skladu s členom 10(1) Uredbe št. 1612/68 so imeli zakonec delavca, ki je državljan države članice, „in njuni potomci, ki so stari manj kot 21 let ali so vzdrževani družinski člani“, pravico, da se mu pridružijo v drugi državi članici, ne glede na njihovo državljanstvo.

40. Sodišče je razložilo, da je to „[p]ravico pridružiti se delavcu migrantu, ki jo imajo ‚njegov zakonec in njuni potomci, ki so stari manj kot 21 let ali so vzdrževani družinski člani‘, […] poleg tega treba razlagati tako, da koristi potomcem tega delavca in *potomcem njegovega zakonca*. Ozka razlaga te določbe, po kateri imajo le skupni otroci delavca migranta in njegovega zakonca pravico, da se jima pridružijo, bi bila namreč v nasprotju s ciljem [integracije družinskih članov delavcev migrantov] iz Uredbe št. 1612/68.“ [13]

10 — Poleg tega člen 41, drugi odstavek, Uredbe št. 492/2011 določa, da se sklicevanja na Uredbo št. 1612/68 upoštevajo kot sklicevanja na Uredbo št. 492/2011.

11 — Glej v tem smislu sodbe z dne 26. februarja 1992, Bernini (C-3/90, EU:C:1992:89, točka 29); z dne 8. junija 1999, Meeusen (C-337/97, EU:C:1999:284, točka 19), in z dne 14. junija 2012, Komisija/Nizozemska (C-542/09, EU:C:2012:346, točka 35).

12 — Glej v tem smislu sodbi z dne 26. februarja 1992, Bernini (C-3/90, EU:C:1992:89, točki 26 in 29), in z dne 14. junija 2012, Komisija/Nizozemska (C-542/09, EU:C:2012:346, točka 48). Glej tudi – vendar v zvezi s kritjem za zagotavljanje minimalnih sredstev za preživljanje – sodbo z dne 18. junija 1985, Lebon (316/85, EU:C:1987:302, točka 12).

13 — Sodba z dne 17. septembra 2002, Baumbast in R (C-413/99, EU:C:2002:493, točka 57). Moj poudarek.

41. S spremembo Uredbe št. 1612/68 z Direktivo 2004/38 je bil člen 10 Uredbe št. 1612/68 sicer razveljavljen.[14] Toda treba je ugotoviti, prvič, da je bila ta določba v korist vseh državljanov Unije povzeta v členu 2 Direktive 2004/38 in da je, drugič, zakonodajalec Unije natančno navedel formalno opredelitev „potomca“, pri čemer je upošteval široko razlago Sodišča.

42. V skladu s členom 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 se za družinske člane državljana Unije štejejo „potomc[i] v ravni črti, ki so mlajši od 21 let ali so vzdrževane osebe, *in tist[i] zakonca ali partnerja*“.[15]

43. Ker sodba z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411), vključno s pojmom „otrok“, ki se v njej uporablja, zadeva Uredbo št. 1612/68 in je bila izdana po sprejetju Direktive 2004/38, se nedvomno umešča v okoliščine te spremembe sodne prakse in zakonodaje.

44. Luksemburška vlada tej kontekstualni in zgodovinski razlagi nasprotuje s strogim ločevanjem področij uporabe Uredbe št. 492/2011 in Direktive 2004/38. Navedena direktiva naj bi zadevala le pravico državljanov Unije in njihovih družinskih članov do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic, in ne pravice obmejnih delavcev do prejemanja enakih socialnih ugodnosti kot domači delavci, ki je določena v členu 7(2) Uredbe št. 492/2011.[16]

45. Po mnenju te vlade sklicevanje na opredelitev pojma „družinski član“ iz Direktive 2004/38 zato ni upoštevno za presojo v zvezi z načelom prepovedi diskriminacije delavcev v okviru Uredbe št. 492/2011.[17]

46. S to trditvijo, ki strogo razlikuje med področji uporabe obeh predpisov in bi zahtevala, da družina državljana Unije ni nujno enaka kot družina državljana Unije, kadar se ta obravnava kot „delavec“, se ne strinjam.

47. Ne le, da ne upošteva razvoja zakonodaje Unije, ki sem jo opisal zgoraj, temveč poleg tega pripelje do položajev, ki jih ni mogoče upravičiti.

48. Treba je namreč opozoriti, da je Sodišče široko opredelitev pojma „potomci, ki so stari manj kot 21 let ali so vzdrževani družinski člani“ podalo v okviru zadeve, v kateri se je obravnavala pravica „[o]tro[k] državljana države članice, ki je zaposlen ali je bil zaposlen v drugi državi članici, [do] dostopa do [šolanja] pod enakimi pogoji kot državljani te države, če prebivajo na njenem ozemlju“.[18]

49. Ta pravica, ki je bila takrat določena v členu 12 Uredbe št. 1612/68, je z enakimi besedami še naprej navedena v Uredbi št. 492/2011.[19] Dejstvo, da Sodišče te določbe od sodbe z dne 17. septembra 2002, Baumbast in R (C-413/99, EU:C:2002:493), ni razlagalo drugače, konkretno pomeni, da imajo potomci delavca migranta in potomci njegovega zakonca v skladu s členom 10 Uredbe št. 492/2011 pravico do dostopa do šolskega sistema države članice gostiteljice.

50. Če bi moralo Sodišče upoštevati trditve luksemburške vlade, bi to torej pomenilo, da bi se pojem „otrok“ v okviru pravice do šolanja (člen 10 Uredbe št. 492/2011) razlagal široko, kar zadeva dodelitev enakih socialnih in davčnih ugodnosti, kot jih imajo domači delavci (člen 7 Uredbe št. 492/2011), vključno z ugodnostmi v zvezi s financiranjem študija, pa bi se razlagal ozko.

14 — Glej člen 38 Direktive 2004/38.

15 — Moj poudarek. Ugotavljam, da se podobna opredelitev „družine“ uporablja tudi v členu 4 Direktive Sveta 2003/86/ES z dne 22. septembra 2003 o pravici do združitve družine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 224).

16 — Glej pisna stališča luksemburške vlade (točka 23).

17 — Glej pisna stališča luksemburške vlade (točka 22).

18 — Člen 12 Uredbe št. 1612/68. Glej sodbo z dne 17. septembra 2002, Baumbast in R (C-413/99, EU:C:2002:493).

19 — Člen 10 Uredbe št. 492/2011.

51. Tako različno razumevanje pojma „otrok“ za uporabo iste uredbe zagotovo ne bi bilo upravičeno.

52. Poleg tega je zakonodajalec Unije nedavno potrdil enotnost pojma „družinski člani“, ne glede na to, ali se obravnava z vidika delavca ali s širšega vidika državljanstva Unije.

53. V skladu z uvodno izjavo 1 Direktive 2014/54/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o ukrepih za lažje uresničevanje pravic, podeljenih delavcem v okviru prostega gibanja delavcev[20], je „[p]rosto gibanje delavcev […] temeljna svoboščina državljanov Unije in eden od stebrov notranjega trga v Uniji, kot je določeno v členu 45 [PDEU]. Izvajanje te svoboščine je nadalje razvito s pravom Unije, katerega cilj je zagotoviti dosledno uresničevanje pravic, ki so podeljene državljanom Unije in njihovim družinskim članom. *‚Družinski člani‘ bi bilo treba razumeti enako, kot je ta pojem opredeljen v točki 2 člena 2 Direktive [2004/38], ki se uporablja tudi za družinske člane obmejnih delavcev*.“[21]

54. V skladu s členom 2, točka 2, te direktive pa je njeno področje uporabe *enako* področju uporabe Uredbe št. 492/2011. Člen 1 Direktive 2014/54 poleg tega določa, da je njen namen „spodbuja[nje] enotn[e] uporab[e] in zagotovit[ev] spoštovanja v praksi pravic, zagotovljenih s členom 45 PDEU in s členi 1 do 10 Uredbe (EU) št. 492/2011“.

55. Zato se mi zdi, da je Direktivo 2014/54, ki velja od 20. maja 2014, mogoče v celoti uporabiti v postopkih v glavni stvari, saj državam članicam v členu 3(1) nalaga, naj zagotovijo, da so delavcem in njihovim družinskim članom, ki „[menijo,] da jim je bila storjena krivica, ker ni bilo upoštevano načelo enakega obravnavanja“, na voljo sodni postopki, s katerimi se zagotovi spoštovanje obveznosti iz člena 45 PDEU in členov od 1 do 10 Uredbe št. 492/2011.

56. Namreč, ali je treba še vedno opozarjati, da obveznost države članice, ki izhaja iz direktive, da doseže rezultat, predviden v tej direktivi, in njena dolžnost, da sprejme vse splošne ali posebne ukrepe za zagotovitev izpolnjevanja te obveznosti, veljata za vse organe države članice, vključno s sodnimi organi v okviru njihovih pristojnosti?[22] To konkretno pomeni, „da mora ob uporabi nacionalnega prava, pri čemer gre lahko za določbe, ki so *starejše* ali novejše od direktive, nacionalno sodišče, ki je dolžno podati njegovo razlago, to storiti glede na samo besedilo in namen direktive, da bi se dosegel rezultat, ki je predviden v njej, in tako zagotoviti skladnost s členom [288, tretji odstavek, PDEU]“.[23]

57. V teh okoliščinah je z Direktivo 2014/54 potrjeno, da je treba pojem „otrok“, ki je lahko posredno upravičen do načela enakosti iz člena 7(2) Uredbe št. 492/2011, razlagati prav ob upoštevanju pojma „družinski člani“, kakor je bil opredeljen v sodni praksi Sodišča v zvezi z Uredbo št. 1612/1968 in nato povzet v členu 2 Direktive 2004/38.[24]

20 — UL 2014, L 128, str. 8.

21 — Moj poudarek.

22 — V zvezi z novejšo ustaljeno sodno prakso glej v tem smislu sodbo z dne 19. aprila 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278, točka 30 in navedena sodna praksa).

23 — Glej v tem smislu sodbo z dne 13. novembra 1990, Marleasing (C-106/89, EU:C:1990:395, točka 8). Moj poudarek.

24 — Do enake ugotovitve pride T. Stein pri analizi sodne prakse Sodišča in predpisov sekundarnega prava, v katerih se uporablja pojem „družina“. Po njegovem mnenju je pojem „družina“ v pravu Unije zasnovan na konceptu družine, ki temelji na zakonskem razmerju, vključno z registriranimi partnerstvi, vendar presega tradicionalni pojem primarne družine, saj zajema vzdrževane člane (Stein, T., „The notion of the term of family on european level with a focus on the case law of the European Court of Human Rights and the European Court of Justice“, v: Verbeke, A., Scherpe, J.-M., Declerck, Ch., Helms, T., in Senaeve, P. (ured.), *Confronting the frontiers of family and succession law: liber amicorum Walter Pintens*, zv. 2, Cambridge/Antwerpen, Portland/Intersentia, 2012, str. od 1375 do 1392, zlasti str. 1391).

58. Poleg tega je ta razlaga v skladu z razlago „družinskega življenja“, kot je varovano s členom 7 Listine in členom 8 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ki je bila podpisana 4. novembra 1950 v Rimu. Evropsko sodišče za človekove pravice se je namreč postopoma oddaljilo zlasti od načela v zvezi s „sorodstvenim razmerjem“ in priznalo možnost „dejanskih družinskih razmerij“.[25] V skladu s členom 52(3) Listine pa je treba pravicam, ki jih ta listina vsebuje in ustrezajo pravicam, zagotovljenim z navedeno konvencijo, pripisati enak pomen in obseg.

59. S primerom bo mogoče dokončno dokazati neupoštevnost strogo pravne opredelitve sorodstvene vezi v okviru člena 7 Uredbe št. 492/2011 ter socialnih in davčnih ugodnosti.

60. Predstavljajmo si sestavljeno družino s tremi otroki. Prvi otrok je bil star le nekaj mesecev, ko je v avtomobilski nesreči izgubil očeta. Ko je bil star tri leta, je njegova mati srečala moškega, ki je bil razvezan in oče dvoletnega otroka, glede katerega je imel izključno pravico do varstva in vzgoje. V tej novi zvezi se je rodil tretji otrok. Družina živi v Belgiji, nekaj kilometrov od Luksemburga, kjer mati dela že več kot deset let.

61. Če bi bilo treba pojem „otrok“, uporabljen v členu 2a spremenjenega zakona z dne 22. junija 2000, razlagati ozko, bi v takih okoliščinah to pomenilo, da bi lahko mati finančno pomoč države Luksemburg za visokošolski študij dobila za lastnega otroka in skupnega otroka para. Otrok zakonca, ki v tej družini živi že od svojega drugega leta, pa ne bi mogel prejemati enake pomoči.

62. Ob upoštevanju zgoraj navedenih preudarkov torej menim, da je treba otroka, ki z delavcem migrantom nima pravno priznane vezi, vendar ustreza opredelitvi pojma „družinski član“ iz člena 2, točka 2, Direktive 2004/38, obravnavati kot otroka tega delavca in posrednega upravičenca do socialnih ugodnosti iz člena 7(2) Uredbe št. 492/2011.

2. Nujnost tistega od staršev brez pravne vezi, da sodeluje pri preživljanju otroka

63. Predložitveno sodišče se v drugem delu vprašanja za predhodno odločanje sprašuje tudi o stopnji prispevka, ki ga mora obmejni delavec nameniti preživljanju študenta, s katerim nima pravno priznane vezi, da se mu omogoči prejemanje finančne pomoči, kakršna se obravnava v postopku v glavni stvari.

64. Res je, da v skladu s sodno prakso Sodišča, navedeno v točki 39 sodbe z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411), „financiranje študija, ki ga otrokom delavcev plačuje država, za delavca migranta pomeni socialno ugodnost v smislu člena 7(2) Uredbe št. 1612/68 [(postal člen 7(2) Uredbe št. 492/2011)], *če otroka še naprej preživlja*“.[26]

65. Res je tudi, da se je člen 10 Uredbe št. 1612/68 nanašal na zakonca delavca in „njun[e] potomc[e], ki so stari manj kot 21 let *ali so vzdrževani družinski člani*“,[27] in da je bil izraz povzet v členu 2, točka 2(c), Direktive 2004/38.

66. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je Sodišče menilo, da „status družinskega člana ne predpostavlja […] obstoja pravice do preživnine“.[28] Namreč, „[č]e bi to držalo, bi bila združitev družine odvisna od nacionalnih zakonodaj, ki se razlikujejo od države do države, kar bi privedlo do neenotne uporabe prava Skupnosti“.[29]

25 — Glej v tem smislu sodbo ESČP z dne 22. aprila 1997, X, Y in Z proti Združenemu kraljestvu (ECLI:CE:ECHR:1997:0422JUD002183093).

26 — Moj poudarek.

27 — Moj poudarek.

28 — Sodba z dne 18. junija 1985, Lebon (316/85, EU:C:1987:302, točka 21).

29 — Sodba z dne 18. junija 1985, Lebon (316/85, EU:C:1987:302, točka 21).

67. Treba je ugotoviti, da enak razmislek velja za prispevek, ki ga zakonec nameni svojim pastorkom. Zato se še vedno zdi primerno šteti, da je status „vzdrževanega družinskega člana posledica dejanskega položaja“, [30] o katerem mora presojati uprava in nato po potrebi sodišče.

68. Ta razlaga je poleg tega v skladu z navedeno sodno prakso, v kateri ima širši izraz „otroka […] vzdržuje [preživlja]“ [31] prednost pred izrazom „vzdrževani otrok“.

69. Pogoj v zvezi s prispevkom k preživljanju otroka je posledica dejanskega položaja, ki ga je mogoče dokazati z objektivnimi elementi, kot je sklenitev zakonske zveze (ali registrirano partnerstvo „pravnega“ starša z mačeho/očimom) ali skupno stalno prebivališče, ne da bi bilo treba določiti razloge za uporabo te podpore ne natančno ovrednotiti njen obseg.

70. V zvezi s tem ni mogoče sprejeti stališča luksemburške vlade, ki meni, da njena uprava ne more za vsak posamezen primer preučiti, ali in koliko obmejni delavec, ki je mačeha ali očim študenta, prispeva ali ne prispeva k njegovemu preživljanju. [32]

71. Najprej, domneva se, da je otrok do 21. leta vzdrževan, saj člen 2, točka 2(c), Direktive 2004/38 pogoj v zvezi z vzdrževanjem določa kot alternativo pogoju v zvezi s starostjo po 21. letu.

72. Nato, iz stališč tožečih strank v postopku v glavni stvari izhaja, da je „vzdrževanje“ otroka v gospodinjstvu merilo za izplačilo družinskega dodatka (ki ga v obravnavani zadevi prejemata vsaj dva zadevna očima), kar pa ne povzroča posebnih težav, saj se ne zahteva izpolnjevanje pogoja v zvezi s pravno priznanim sorodstvom. [33]

73. Nazadnje, luksemburški zakonodajalec je v členu 3 zdaj veljavnega zakona, torej zakona z dne 24. julija 2014 o državni finančni pomoči za visokošolski študij, določil pogoj, da „delavec še naprej prispeva k preživljanju študenta“. Zato ni mogoče šteti, da uprava take zahteve ne more preveriti.

## VI – **Predlog**

74. Ob upoštevanju navedenega Sodišču predlagam, naj na vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je postavilo Cour administrative (Luxembourg), odgovori:

Člen 45 PDEU in člen 7(2) Uredbe (EU) št. 492/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. aprila 2011 o prostem gibanju delavcev v Uniji je treba razlagati tako, da je otroka, ki z delavcem migrantom nima pravno priznane vezi, vendar je potomec zakonca (ali registriranega partnerja) tega delavca, treba obravnavati kot otroka navedenega delavca. Na podlagi tega je posredno upravičen do socialnih ugodnosti iz člena 7(2) Uredbe št. 492/2011, če ga delavec preživlja.

Pogoj v zvezi s prispevkom k preživljanju otroka je posledica dejanskega položaja, pri čemer ni treba niti določiti razlogov za uporabo te podpore niti natančno ovrednotiti njenega obsega.

30 — Sodba z dne 18. junija 1985, Lebon (316/85, EU:C:1987:302, točka 22).

31 — Sodba z dne 20. junija 2013, Giersch in drugi (C-20/12, EU:C:2013:411, točka 39).

32 — Glej pisna stališča luksemburške vlade (točka 46).

33 — Glej pisna stališča N. Depesme in S. Kerrouja (str. 21) ter pisna stališča A. Kauffmanna (točka 90 in naslednje).